

Bijlage 1: Geïnterviewde deskundigen

A. Geerse (Andries), d.d. 24 augustus 2004

Hij is stedenbouwkundige en betrokken bij het Kolenkitbuurtproject in de Amsterdamse Westelijke Tuinsteden. Andries Geerse is voorheen werkzaam geweest bij bureau Urhahn Urban Design te Amsterdam en heeft sinds twee jaar zijn eigen bureau genaamd Andries Geerse Stedenbouwkundige te Rotterdam. Zijn werkterrein is de bestaande stad.

Drs. I. Teijmant (Ineke), d.d. 20 augustus 2004

Zij is stadssociologe en sinds 1974 werkzaam aan de Faculteit der Maatschappij- en Gedragwetenschappen, Afdeling Sociologie en Antropologie van de Universiteit van Amsterdam. Ineke Teijmant heeft zich beziggehouden met het vormen van een eerlijk imago van de wijk, waarbij haar aandacht is verschoven naar de Westelijke Tuinsteden in Amsterdam. Ineke Teijmant is auteur van de publicatie: *Nieuw-West: een buurt van goede bedoelingen: herinneringen aan de Westelijke Tuinsteden van Amsterdam* (1994).

Drs. N. Raat (Niels), d.d. 20 augustus 2004

Hij is sinds augustus 2000 werkzaam als gebiedsontwikkelaar bij Far West. Far West is een samenwerkingproject van vier woningbouwcorporaties (De Key, Het Oosten, Patrimonium en Zomers Buiten), met als doel de gezamenlijke aanpak van de vernieuwing van de Westelijke tuinsteden. Niels Raat heeft Sociale Geografie met de specialisatie Stadsgeografie gestudeerd aan de Universiteit van Amsterdam.

Ir. F.O.T. de Josselin de Jong (Frank), d.d. 25 augustus 2004

Hij is docent binnen de Leerstoelgroep Landschapsarchitectuur van de Wageningen Universiteit en Researchcentrum. Frank de Josselin de Jong houdt zich voornamelijk bezig met het onderzoek en les geven over stedelijk gebied met als specifiek aandachtsgebied het herdefiniëren van de openbare ruimte in de stad. Voor zijn werk aan de Wageningen Universiteit en Researchcentrum was Frank de Josselin de Jong tien jaar werkzaam bij particuliere bureaus, waaronder H en S Landschapsarchitecten.

Dr. Ir. L. Calabrese (Luisa), d.d. 20 september 2004

Zij is Universitair Hoofddocent Stedebouwkundig Ontwerpen, Theorie en Methodes aan de Faculteit Bouwkunde van de Technische Universiteit Delft en is daar tevens Mastercoördinator van Urbanism. Luisa Calabrese heeft veel te maken met de openbare ruimte op theoretisch niveau, waarbij haar aandacht uitgaat naar de herontwikkeling van de openbare ruimte, dat in het teken van ruimtelijke mobiliteit is ontworpen.

Bijlage 2: Bezochte wijken

Vroegnaoorlogse wijken

Amersfoort, Soesterkwartier, d.d. 16 september 2004

Het Soesterkwartier in Amersfoort kent een vooroorlogs en naoorlogs deel. Het naoorlogse deel is voornamelijk opgebouwd uit relatief kleine eengezinswoningen. Het Soesterkwartier heeft de kenmerken van een tuindorp, door de overheersende laagbouw en groene uitstraling. Het Soesterkwartier wordt aan west- en zuidzijde geïsoleerd door de spoorverbinding tussen Amsterdam en Amersfoort en tevens door de aanwezigheid van het treinstation van Amersfoort. Aan de noordzijde is de wijk begrensd door de Amsterdamse weg.

Amsterdam, Stadsdeel Bos- en Lommer: Kolenkitbuurt, d.d. 8 september 2004

De Kolenkitbuurt is gelegen in het Amsterdamse Stadsdeel Bos en Lommer en maakt deel uit van de zogenaamde Westelijke Tuinsteden. De buurt ligt tussen de A10 en het spoor en wordt verder omsloten door de Haarlemmerweg aan de noordzijde en de Erasmusgracht aan de zuidzijde. Binnen de Westelijke Tuinsteden ligt de Kolenkitbuurt relatief dicht bij het centrum van Amsterdam en kent de buurt naast de tram ook een metroverbinding. Op het moment van schrijven is het Vernieuwingsplan Kolenkitbuurt al enige tijd in werking. In dit plan is een aantal doelen opgenomen voor de korte, de middellange en de lange termijn, met als hoofddoel een meer vitale buurt te ontwikkelen.

Amsterdam, Stadsdeel Geuzenveld/Slotermeer: Slotermeer, d.d. 8 september 2004

Stadsdeel Geuzenveld-Slotermeer is als onderdeel van Het AUP ontworpen door de gemeentelijke dienst Stadsontwikkeling, onder leiding van stedenbouwkundige C.P. van Eesteren. Licht, lucht en ruimte waren kernwoorden in het AUP. Er is hoofdzakelijk gebouwd in stroken voorzien van parken en sportterreinen. Door de oorlogsjaren liepen de uitbreidingsplannen grote vertraging op. Ondertussen was de woningnood groot en was er snel behoefte aan veel nieuwe woningruimte. In 1951 startte de bouw van de nieuwe tuinstad Slotermeer, de eerste wijk buiten de Ringspoorbaan. De eerste woningen konden in oktober 1952 worden betrokken. Daarna ging het snel met de overige onderdelen van de Westelijke Tuinsteden: vanaf 1954 kwam Geuzenveld erbij, in 1955 Slotervaart, in 1956 Overtoomse Veld en in 1958 Osdorp.

Breda, Heuvelkwartier, d.d. 7 oktober 2004

Het heuvelkwartier, ook wel Heuvel genoemd is gebouwd tussen 1946 en 1955. De wijk ligt in het zuidwesten van Breda, en wordt aan de zuidkant begrensd door de rondweg. Deze isoleert de wijk van het zuidelijke groengebied. Heuvel bestaat uit drie verschillende buurten, die elk een sterk eigen karakter hebben. De oostelijke buurt heeft portiekflats, de centrale buurt is sober en doelmatig en bestaat uit eengezinswoningen. De buurt in het westen is dorps en gemoedelijk met overwegend eengezinswoningen en is ontworpen door Grandpré Molière. In Heuvel wonen relatief veel ouderen, mensen met lage inkomens en migranten. Desondanks is Heuvel zeker geen probleemwijk. De wijk heeft volgens betrokkenen veel kwaliteiten. De Brink, een groenstrook met veel bomen die dwars door de wijk loopt is opvallend mooi en de sociale contacten tussen bewoners zijn goed. Ze waarderen de lage huren, ook al verkeren de woningen in een matige staat van onderhoud (Agricola, 1997).

Haarlem, Schalkwijk, d.d. 9 september 2004

Schalwijk was vanaf het begin van de jaren zestig het uitbreidingsgebied van Haarlem en is in ongeveer 25 jaar opgebouwd. Het stadsdeel ligt ten zuidoosten van Haarlem enigszins los van de stad maar ook van de rest van de omgeving. In het oosten en zuiden wordt de wijk begrensd door de Ringvaart van de Haarlemmermeerpolder, in het zuidwesten door het Spaarne en in het noorden door de Schipholweg. Het stadsdeel bestaat uit vier woonwijken, te weten: Boerhavewijk, Europawijk, Meerwijk en Molenwijk, die elk gekarakteriseerd worden door een eigen stedenbouwkundige opzet. In het midden van Schalkwijk ligt een bedrijvenstrook en winkelcentrum. Eind jaren negentig had Schalwijk circa 33.000 inwoners. Van de circa 12.000 woningen in Schalkwijk bestaat 68% uit flatwoningen en wordt ruim 80% als huurwoning aangeboden (Agricola, 1997).

Rotterdam, Pendrecht, d.d. 17 september 2004

Pendrecht is waarschijnlijk de bekendste wijk van de Rotterdamse Zuidelijke Tuinsteden. Het ontwerp van deze wijk met 6.300 woningen werd eind jaren veertig gemaakt door Lotte Stam-Beese. De wijk Pendrecht werd gebouwd als een ruim opgezette arbeiderswijk met brede straten en veel groen. De wijk heeft veel invloed gehad op de verschijningsvorm van zeer veel Nederlandse wijken. Een van de meest bepalende karakteristieken van de wijk is de toepassing van de wooneenheid, een ruimtelijke vorm, waarin de wijkgedachte met zijn sociale bedoeling sterk tot uitdrukking komt. Het werd een leefgemeenschap met een eigen centrum (Plein 1953), met scholen, winkels en kerken. Daaromheen woonbuurten met galerijflats, portiekflats, een paar rijen eengezinswoningen en bejaardenwoningen. De wooneenheden bestaan uit groepjes woningen voor tachtig huishoudens en worden ook wel stempels genoemd. De tuinstadwijk Pendrecht telt momenteel circa 12.000 inwoners en bestaat voor 80% uit goedkope huurwoningen.

Rotterdam, Zuidwijk, d.d. 17 september 2004

Zuidwijk is net als Pendrecht en Lombardijen één van de uitbreidingswijken in Rotterdam-Zuid uit de jaren vijftig. Oorspronkelijk bestaat Zuidwijk uit overwegend laagbouw woningen. Zuidwijk wordt gekenmerkt door een functionele opzet en een open stedenbouw met veel openbaar groen. Er is in Zuidwijk na de oorlog gebruik gemaakt van industriële bouwsystemen om snel te kunnen bouwen. Net als Pendrecht is de wijk opgebouwd volgens de wijkgedachte. De Hoofdverbindingroute door Pendrecht en Zuidwijk is de Slinge. In 1970 werden de wijken via een metrolijn met het centrum verbonden. Zuidwijk bestaat uit zes woonbuurten met overwegend laagbouw. Winkels en voorzieningen zijn geconcentreerd rond de Slinge en twee centrale pleinen.

Rotterdam, Lombardijen, d.d. 17 september 2004

Lombardijen is grotendeels gebouwd tussen 1960 en 1967. Alleen Smeetsland, een buurt in het noorden van de wijk is ouder. Lombardijen ligt 'op Zuid' (de zuidelijke Maasoever) en vormt samen met Pendrecht en Zuidwijk, de zuidelijke tuinsteden van Rotterdam. De wijk wordt begrensd door de spoorlijn het havenspoor, de hoofdontsluiting Dordrecht en groengebieden. De wijk heeft een traditionele opbouw, maar komt voort uit een stedenbouwkundig ontwerp van Van Drimmelen, met een centrum met daaromheen radiaalgewijs zes buurten. De woningvoorraad in de wijk bestaat voor ongeveer een kwart uit eengezinswoningen en voor drie kwart uit flats. In Lombardijen wonen relatief veel ouderen, vaak mensen die er al vanaf de bouw wonen. De belangrijkste kwaliteiten van

de wijk zijn de goede openbaarvervoersverbindingen met zowel de stad als het buitengebied en de rustige groene opzet (Agricola, 1997).

Utrecht, Kanaleneiland, d.d. 16 september 2004

Kanaleneiland ligt aan de zuidwestzijde van Utrecht aan het Amsterdam-Rijnkanaal en werd gebouwd tussen 1956 en 1964. Zoals zoveel wijken in die tijd is de buurt een combinatie van hoogbouw en laagbouwflats, grotendeels noord-zuid georiënteerd in stroken, en eengezinswoningen in twee lagen. Bijzonder is dat bijna alle grond privé is uitgegeven en dat de woningen relatief groot zijn. Opvallend is dat de variatie in bouwlagen redelijk groot is en de omvang van de stempels relatief klein, waardoor de architectuur een zekere levendigheid kent. De wijk heeft echter al enkele jaren een slechte reputatie en verloedert in hoog tempo. Met de komst van Leidsche Rijn ligt de wijk ineens niet meer in een verloren hoek van de stad, maar is het voorportaal van een grote Vinex-locatie geworden. De aanwezigheid van water en de nieuwe Prins Clausbrug bieden de locatie in potentie meerwaarde.

Velsen-IJmuiden, Velsen-Noord, d.d. 8 oktober 2004

Velsen-Noord is ontstaan door de aanleg van het Noordzeekanaal. In de negentiende eeuw was Velsen-Noord een kleine landelijke kern. Velsen-Noord ligt dan ook in tegenstelling tot de andere wijken van Velsen-IJmuiden aan de noordzijde van het Noordzeekanaal tegen Beverwijk aan. Het is een dorp op zich. In het centrum ligt een beperkt aantal winkels, een basisschool en een bibliotheek en er is een sportpark. De verbindingen zijn redelijk goed. Er is een busverbinding met Beverwijk. Het treinstation van Beverwijk ligt op een kilometer afstand van het centrum van Velsen-Noord en er ligt vlakbij een oprit naar de snelweg. Tevens is er de mogelijkheid om met de veerpont het Noordzeekanaal over te steken naar Velsen-IJmuiden. In het kader van het project Gebiedsvisie Velsen-Noord wordt gewerkt aan verbetering van de leefkwaliteit in Velsen-Noord.

Vlaardingen, Westwijk, d.d. 7 oktober 2004

Westwijk is rond 1960 gebouwd naar een stedenbouwkundig ontwerp van Van Tijen. De wijk ligt ten westen van het centrum van Vlaardingen en wordt geïsoleerd door de A20 aan de noordkant, de drukke Marathonweg aan de oostkant, het spoor aan de zuidkant en de Lickebaertpolder aan de westkant. Westwijk is niettemin door de twee wegen goed verbonden met het centrum van Vlaardingen. De relatie met het groengebied is minder goed. Westwijk telt circa 5.500 woningen, waarvan ruim drie kwart meergezinswoningen. Westwijk bestaat uit vier buurten gegroepeerd rond het centrale wijkpark Heemtuin. De stedenbouwkundige opzet van Westwijk wordt bepaald door stempels die steeds worden herhaald. Westwijk wordt algemeen beschouwd als een groene, aantrekkelijke en nette wijk (Agricola, 1997).

Recentelijk gebouwde wijken:

Amsterdam, Stadsdeel Slotervaart: Nieuw-Sloten, d.d. 10 oktober 2004

Nieuw Sloten is een nieuwbouwwijk gebouwd in de periode 1990-1995. Er zijn circa 4.800 woningen gebouwd waarbij de verhouding koop-huurwoningen 45%-55% is. Het grootste gedeelte van de woningen (70%) bestaat uit laagbouw, 30% is middelhoogbouw. Nieuw Sloten ligt aan de Zuidwest-rand van Amsterdam tussen het oude dorp Sloten en de Westelijke Tuinsteden Slotervaart en Osdorp. De woonwijk kenmerkt zich door de inrichting van straten en pleinen, waaraan veel aandacht is besteed. Gemiddeld zijn per hectare 53 woningen gebouwd. Dit getal licht ver boven de dichtheden die momenteel in de zogenaamde Vinex-locaties worden gerealiseerd.

Hoofddorp, Toolenburg, d.d. 8 oktober 2004

Toolenburg is opgebouwd uit twee delen: Toolenburg-West en Toolenburg-Oost. Samen nemen de delen een groot deel van de totale bevolking van Hoofddorp voor hun rekening. Ruim 15.000 inwoners telt Toolenburg, op een bewonersaantal van circa 63.000 in geheel Hoofddorp. Toolenburg is gerealiseerd tussen 1991 en 1996 en de circa 5.700 woningen bestaan voornamelijk uit ruime eengezinswoningen in rijen. De wijk is zeer goed ontsloten doordat de Zuidtangent, de van andere verkeersstromen losgekoppelde busverbinding tussen Haarlem en Schiphol, de wijk doorkruist.